

Razlaga Uredbe 1143/2014/EU za različne skupine deležnikov (posodobljeno 2. 8. 2022)

Evropska komisija je 13. julija 2016 sprejela Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2016/1141 o sprejetju seznama invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, v skladu z Uredbo (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta. Izvedbena uredba je začela veljati 3. avgusta 2016. Na seznamu je bilo 37 rastlinskih in živalskih vrst.

Prvo dopolnitev seznama je Evropska komisija pripravila 12. julija 2017 s sprejetjem Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2017/1263 o posodobitvi seznama invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, ki je bil vzpostavljen z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2016/1141 v skladu z Uredbo (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta. Izvedbena uredba je začela veljati 2. avgusta 2017. Seznam se je s to uredbo razširil za 12 vrst.

Drugo dopolnitev seznama je Evropska komisija pripravila 25. julija 2019 z Izvedbeno uredbo o spremembi Izvedbene uredbe (EU) 2016/1141 z namenom posodobitve seznama invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo. Izvedbena uredba je začela veljati 15. avgusta 2019. Seznam se je s to uredbo razširil za 17 vrst.

Tretjo dopolnitev seznama je Evropska komisija pripravila 12. julija 2022 z Izvedbeno uredbo o spremembi Izvedbene uredbe (EU) 2016/1141 z namenom posodobitve seznama invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo. Izvedbena uredba je začela veljati 2. avgusta 2022. Seznam se je s to uredbo razširil za 22 vrst.

Na [seznamu](#) je 88 rastlinskih in živalskih vrst: 47 tujerodnih živali in 41 tujerodnih rastlin.

Na seznamu invazivnih tujerodnih vrst so živali in rastline, ki zadevajo različne uporabnike, zato je treba z Uredbo 1143/2014/EU in posledicami njenega sprejema seznaniti različne skupine deležnikov.

Glede na seznam vrst podajamo podrobnejšo razlago Uredbe za:

- lastnike hišnih živali,
- vrtičkarje,
- trgovce s hišnimi živalmi ter vodnimi in kopenskimi rastlinami in
- živalske in botanične vrtove.

1.1 Lastniki hišnih živali

Za katere hišne živali veljajo določila Uredbe 1143/2014/EU?

Na seznamu Unije (2016/1141) so naslednje živali, ki jih imajo ljudje vsaj občasno kot hiše živali:

- marmornati škarjar *Procambarus fallax* f. *virginalis*
- močvirski škarjar *Procambarus clarkii*
- sončni ostriž *Lepomis gibbosus*
- vzhodna gambuzia *Gambusia holbrooki*
- zahodna gambuzija *Gambusia affinis*
- vse podvrste okrasne gizdavke *Trachemys scripta* (rdečevratka, rumenovratka, Tenesseejeva sklednica) ali križanci
- rakun *Procyon lotor*

- južnoameriški koati *Nasua nasua*
- sibirski burunduk *Tamias sibiricus*
- siva veverica *Sciurus carolinensis*
- lisičja veverica *Sciurus niger*
- Pallasova veverica lepotka *Callosciurus erythraeus*
- Finlaysonova veverica lepotka *Callosciurus finlaysonii*
- mali azijski mungo *Herpestes javanicus*.
- verigasta smokulja *Lampropeltis getula*.

Ali lahko obdržim mojega hišnega ljubljence?

Da, žival lahko obdržite do izteka življenja, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- ste nekomercialni lastnik,
- žival ste imeli že pred začetkom veljavnosti določil uredbe za njih (na primer pred 3. avgustom 2016 za živali iz prvega seznama oziroma pred 2. avgustom 2017 za živali iz dopoljenega seznama ali pred 15. avgustom 2019 za živali iz druge dopolnitve seznama, ali pred 1. avgustom za živali iz tretje dopolnitve seznama) ali pa ste jo kadarkoli dobili v dar od prejšnjega lastnika, oziroma ste živali kupili v prehodnem obdobju v katerem lahko v skladu z izjemo iz 32. člena Uredbe 1143/2014/EU (na primer za živali iz prvega seznama od 3. 8. 2016 do 2. 8. 2017).
- žival je zaprta v prostoru, iz katerega je onemogočen pobeg. Če imate na primer želve v ribniku na prostem, ga morate ograditi z gladko ograjo, ki mora biti visoka vsaj 40 cm in tudi 50 cm vkopana v tla. Če pa se ribnik nahaja v poplavnem območju, morate živali preseliti v zaprt prostor, ker z ograjo v primeru poplave ne morete preprečiti pobega. Če imate v ribniku tujerodne rake, ki so na seznamu Unije, jih morate preseliti v zaprt prostor, saj pobega iz ribnika niti z ograjo ni mogoče zanesljivo preprečiti.
- živali preprečite razmnoževanje (ločitev samcev in samic, sterilizacija ali uničenje jajc).

Za posedovanje ne potrebujete dovoljenja.

Žival je dovoljeno prevažati le do veterinarja, do novega lastnika ali na novo lokacijo, če se preselite. V času prevoza je treba zagotoviti vse ukrepe, da žival ne pobegne.

Kaj lahko naredim, če živali ne morem zagotoviti ustreznega prostora ali je ne želim več imeti?

Živali ne smete spustiti v naravo, saj je to v Uredbi 1143/2014/EU izrecno prepovedano. Lahko jo podarite osebi, ki izpolnjuje pogoje za posedovanje. Če to ni mogoče, se pri pooblaščenem veterinarju dogovorite za evtanazijo.

Do kdaj še lahko kupim živali, ki so na seznamu Unije?

Nekomercialni lastniki lahko kupijo živali iz zaloga trgovcev v prehodnem obdobju enega leta od uveljavitve seznama invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo na katerega je uvrščena. Za živali, ki so bile na seznam uvrščene s tretjo dopolnitvijo [seznama](#) v letu 2022, se rok izteče 1. 8. 2023. Lastniki morajo izpolniti vse pogoje za posedovanje (zadrževanje v zaprtem prostoru, onemogočeno razmnoževanje).

1.2 Vrtničarji

Na vrtu imam posajeno tujerodno rastlino, ki je na seznamu Unije. Ali jo moram odstraniti?

Da, invazivnih tujerodnih rastlin, ki so na seznamu Unije, ni več dovoljeno posedovati ali jih gojiti, saj Uredba 1143/2014/EU predvideva izjeme le za lastnike živali, ne pa tudi za lastnike rastlin. Razlog je v

tem, da se rastline razmnožujejo tudi vegetativno (nespolno), česar ne moremo preprečiti. Namen Uredbe 1143/2014/EU je, da se te invazivne rastline postopoma povsem umakne s trga. Stroga določila pa veljajo tudi za zasebne lastnike, saj bi sicer med vrtničkarji lahko potekala zasebna izmenjava semen in delov rastlin in tako ne bi mogli zagotoviti popolnega umika invazivnih rastlin s trga.

Pri odstranitvi bodite previdni, da rastlin ne razširite v okolje. Semen in delov, ki so sposobni razmnoževanja ne odlagajte neposredno na domači kompost, temveč jih prej bodisi potopite v vodo ali pa izpostavite močnemu soncu, da se viabilni deli uničijo. Šele nato jih lahko odložite na domači kompost. Druga možnost je, da jih oddate v pooblaščen obrat za predelavo v sežig ali kompostiranje na višjih temperaturah. Izdelana so [Priporočila za ravnanje z ostanki invazivnih tujerodnih rastlin](#).

Ali lahko še kupim tujerodno rastlino, ki je na seznamu Unije ali jo dobim v dar?

Ne, Uredba 1143/2014/EU za posedovanje tujerodnih rastlin, ki so na seznamu Unije, ne predvideva nobenih izjem, zato jih je od dneva začetka veljavnosti Izvedbene uredbe 2016/1141/EU v veljavo prepovedano posedovati, tako na vrtu kot tudi v zaprtih prostorih (npr. v akvariju).

1.3 Trgovci s hišnimi živalmi ter vodnimi in kopenskimi rastlinami

Ali še lahko prodajamo živali, ki so na seznamu Unije?

Da, vendar le živali iz zaloga, ki so bile pridobljene ali naročene pri dobavitelju pred začetkom veljavnosti seznama Unije (za živali, ki so bile na seznam uvrščene s tretjo dopolnitvijo seznama v letu 2022, je bilo to do 1. 8. 2022). Te živali lahko prodajate nekomercialnim lastnikom še 12 mesecev po uveljavitvi seznama Unije, to je do 1. 8. 2023. Trговец lahko drugi pravni osebi proda živali s seznama še 24 mesecev po njegovi uveljavitvi, vendar le če je slednja za to predhodno pridobila ustrezno dovoljenje po 8. členu oziroma 9. členu Uredbe 1143/2014/EU.

Ali morajo lastniki, ki kupijo žival v prehodnem obdobju, pridobiti dovoljenje?

Ne, dovoljenje ni potrebno. Lastnik je dolžan zagotoviti zaprt prostor, iz katere žival ne more pobegniti in preprečiti razmnoževanje. Trгоvcem svetujemo, da v okviru obveščanja kupcev skladno s Pravilnikom o hišnih živalih, dajo tudi jasne napotke, kakšne ukrepe naj sprejmejo novi lastniki živali, da bodo zadostili tem pogojem. Svetujejo naj jim tudi, da shranijo račun o nakupu živali, s katerim bodo, če bo to potrebno, dokazovali datum nakupa.

Pod kakšnimi pogoji lahko pravne osebe dobijo dovoljenje za odstopanje od prepovedi posedovanja vrst in jih kupijo od trgovin?

Dovoljenje lahko dobijo, če izkažejo, da:

- na teh vrstah opravljajo raziskave ali
- za te vrste zagotavljajo ohranjanje *ex-situ* ali
- imajo znanstveno proizvodnjo z namenom poznejše uporabe v zdravstvene namene.

V postopku pridobitve dovoljenja morajo izkazati, da izpolnjujejo vse pogoje, ki so navedeni v 8. ali 9. členu Uredbe 1143/2014/EU. Nacionalni predpisi, ki bodo podrobneje določali postopke pridobitve dovoljenj, so v pripravi.

Ali še lahko prodajamo tujerodne rastline, ki so na seznamu Unije?

Uredba 1143/2014/EU v prehodnih določbah dovoljuje prodajo ali predajo živih osebkov nekomercialnim uporabnikom še eno leto po uvrstitvi vrste na seznam Unije, a le pod pogojem, da so

ti osebki zaprti in se prevažajo do zaprtega sistema ter so uvedeni vsi ustrezni ukrepi za zagotovitev, da razmnoževanje ali pobeg nista mogoča. Teh pogojev za rastline, ki se razmnožujejo vegetativno ni mogoče izpolniti. Za tujerodne rastline, ki se gojijo kot zunanje okrasne rastline, tudi ne moremo izpolniti pogoja zadrževanja v zaprtem sistemu, saj se vrt ne smatra kot zaprt sistem. Uredba 1143/2014/EU tudi ne omogoča izjem za nekomercialne lastnike za posedovanje rastlin, ki so pridobljene v prehodnem enoletnem obdobju, temveč je to dovoljeno le za živali.

1.4 Živalski in botanični vrtovi

Ali lahko živalski vrt še naprej poseduje živali iz seznama Unije?

Da, živali, ki ste jih pridobili pred uveljavitvijo seznama Unije, lahko ostanejo v živalskem vrtu do izteka življenja, vendar je živali treba:

- namestiti prostor, iz katerega žival ne more pobegniti. Na primer, če so živali v ribnikih, je treba te ograditi z ogrado, ki preprečuje pobeg oziroma jih prestaviti v zaprt sistem.
- preprečiti razmnoževanje, razen če živalski vrt pridobi dovoljenje za odstopanje v skladu z 8. členom Uredbe 1143/2014/EU.

Ali morajo živalski in botanični vrtovi odstraniti rastline s seznama Unije?

Da, tako kot zasebni lastniki tudi pravni subjekti rastlin, ki so na seznamu Unije, ne smejo več posedovati in jih gojiti, saj za posedovanje rastlin niso predvidene izjeme. Izjemoma je posedovanje lahko dovoljeno, če države članice to predvidijo v načrtih za obvladovanje močno razširjenih invazivnih tujerodnih vrst v skladu z Uredbo 1143/2014/EU ali če botanični vrtovi pridobijo dovoljenje za odstopanje v skladu z 8. členom Uredbe 1143/2014/EU in vrste zadržujejo v zaprtih sistemih. Nacionalni predpisi, ki bodo podrobneje določali postopke pridobitve dovoljenj, so v pripravi.

Ali lahko živalski in botanični vrtovi sprejmejo tujerodne živali, ki jih želijo nekomercialni lastniki oddati?

Zaenkrat ne. To bo mogoče le, če bo tako določeno v nacionalnih ukrepih za obvladovanje močno razširjenih invazivnih tujerodnih vrst.

Izjava o omejitvi odgovornosti: Dokument ne predstavlja pravne interpretacije, temveč naše trenutno razumevanje Uredbe 1143/2014/EU, ki pa se lahko skozi izvajanje Uredbe tudi spremeni. Če želite pridobiti pravno interpretacijo, morate sami zaprositi za pravno mnenje.

Besedilo je povzeto po dokumentu:

Jana Kus Veenvliet, Paul Veenvliet: [Predstavitev Uredbe 1143/2014/EU in razlaga, kaj izvajanje Uredbe prinese izbranim deležnikom](#). Poročilo o izvedbi III. faze projektne naloge Osveščanje o invazivnih tujerodnih vrstah, Uredbi (EU) št. 1143/2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst in o odstranitvi orjaškega dežena. 2016.

ter ažurirano s podatki o izvedbenih uredbah EU iz leta 2017, 2019 in 2022.